

همیشه‌ری گزارش

مأموریت‌های مهم وزارت علوم در گفت‌وگو با «محمد علی زلفی گل»

۱۳۸۰ نخبه را بورسیه کردیم

در برنامه‌ای که شهر یور ۳ سال پیش به نمایندگان ملت ارائه کرد تا برای سپردن سکان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) به او اعتماد کنند، بیش از هر چیز سه رافع نقایص و ایرادات برنامه‌های اجرا شده در این وزارتخانه توجه داشت و در برنامه پیشنهادی خود راهکارها و طرح‌هایی را گنجانده بود که با برطرف کردن این نقیصه‌ها سیستم آموزش عالی کشور را به ابزاری کارآمد برای تولید علم و کاربردی و تربیت دانش‌آموختگانی کاربرد تبدیل می‌کرد. امروز که با آغاز به کار زود هنگام دولت چهاردهم در نقطه‌ای ایستاده‌ایم که باید به راه رفته و کارهای بر زمین مانده در این وزارتخانه مؤثر و کلیدی نظری بیندازیم، محمد علی زلفی گل معتقد است برای رسیدن به اهداف تعیین شده ریل گذاری مناسبی انجام و بخش مهمی از انتقادات وارد بر وزارت عتف مرتفع شده است. زلفی گل در گفت‌وگو با همیشه‌ری، ایجاد زمینه جذب و نگهداشت نخبگان را یکی از مهم‌ترین مأموریت‌های مورد توجه این وزارتخانه در دولت سیزدهم می‌داند.

رابعه تیموری
روزنامه نگار

هم ایجاد کردیم تا ۶۰ درصد از اعتبارات پژوهشی دستگاه‌ها به این صندوق واریز شود که در صورت تحقق این اعتبارات جامعه دانشگاهی کشور در زمینه پژوهشی به شرایط و رشد ایده‌آلی دست پیدا می‌کند. این موضوع را هم نباید فراموش کنیم که وزارت علوم در دولت سیزدهم با چالش‌های مهم و اساسی مانند بازگشایی دانشگاه‌ها بعد از پایان دوره شیوع کرونا و التهابات سال ۱۴۰۱ روبه‌رو بوده که توان و زمانی قابل توجه معطوف به گذر از آنها شده است.

کاهش تعداد دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر پدیده‌ای است که در سال‌های اخیر سبب صعودی پیدا کرده که توازن تحصیلات نسل بعد را بر هم می‌زند و در ساختار فرهنگی کشور آسیب‌هایی را به وجود می‌آورد. در دولت سیزدهم به نزولی کردن این پدیده چقدر توجه شده است؟ الزام پسران به گذراندن خدمت مقدس سربازی و لزوم تأمین معیشت خانواده محدودیت‌هایی را برای آنها به وجود می‌آورد که سبب می‌شود در تعیین اولویت‌های زندگی آنها تحصیلات عالی‌تر اهمیت کمتری برخوردار شود و اشتغال را بر ادامه تحصیل مقدم بدانند. ما برای رفع این مشکل تلاش کردیم با توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان، مسیرهایی را برای اشتغال دانشجویان طراحی کنیم که آنها در کنار تحصیل به کسب درآمد بپردازند. البته برای توسعه این شرکت‌ها ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های قابل توجهی وجود دارد که باید در دولت‌های بعدی به صورت ویژه مورد توجه قرار گیرد.

گول حرف‌های قشنگ را نخورید

استفاده از تجارب گذشته‌ها سنت نیکویی است که محمد علی زلفی گل در اوایل حضورش در کابینه دولت سیزدهم آن را بنیان گذاشت. او پیش از آنکه برای مدیریت وزارتخانه عرض و طویل و حساس عتف طرح‌ها و برنامه‌هایی کوچک و بزرگ طراحی و اجرا کند، از وزرای علوم سابق خواست ایده‌ها و نقطه‌نظرات خود را برای پیشبرد امور آموزش عالی که از تجربیات چندین ساله آنها نشأت می‌گیرد، در اختیار او قرار دهند تا به خطای دوباره آزمون از موده‌ها دچار نشود. حاصل این همفکری جمعی هم تعریف ۲۲ طرح کاربردی بود که در دوره مسئولیت ۳ ساله او مورد توجه قرار گرفت. آقای وزیر به تبع طبع معلمی خویش به سکندار وزارت عتف در دولت چهاردهم نیز پیشنهاد می‌کند تجارب پیشینیان را از زبان به دست آورد تا در مسیر اعتدالی آموزش عالی کشور کشف میانبرها آسان‌تر و کم‌هزینه‌تر شود. او از تدوین ۳۳ پیشنهاد به وزیر آینده خبر می‌دهد و می‌گوید: «این پیشنهادها در زمینه رویکرد تحولی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تدوین شده و اهدافی مانند افزایش بهره‌وری در آموزش عالی، تسهیل تعاملات ملی و بین‌المللی، تحقق نظام سنجش و انگیزش را در برمی‌گیرد.»

بسیاری از صاحب‌نظران بارها این انتقاد را مطرح کرده‌اند که سیستم آموزش عالی کشور به مرکز مهابرت نخبگان را از مهم‌ترین تکالیف وزیر دولت سیزدهم و دولت‌های بعد دانسته‌اند. برای ادای این تکلیف چه اقداماتی انجام دادید؟

جذب و نگهداشت نخبگان از مهم‌ترین برنامه‌های تحولی دولت سیزدهم بود که در راستای تحقق آن آیین‌نامه‌ای را طراحی و اجرا کردیم. براساس این آیین‌نامه چند مسیر برای جذب نخبگان به‌عنوان اعضای هیأت علمی مؤسسات آموزشی و پژوهشی طراحی شده است. تدوین و عملیاتی کردن بورس صنعت اقدام دیگری بود که از طریق رایزنی با صنایع خصوصی و دولتی و اتاق بازرگانی انجام دادیم و از طریق این بورس سال گذشته ۳۶۸ تبه برتر تکنور بورس صنعت شدند. با توجه به اهمیت جذب نخبگان رشته‌های اولویت‌دار و پایه‌مانند ریاضی و فلسفه با همکاری بنیاد علمی و فناوری ریاست جمهوری موافقتنامه‌ای امضا کردیم که برگزیدگان المپیادی این رشته‌ها در رشته‌های تخصصی خود جذب شوند که براساس آن بورسیه شدن ۱۳۸۰ نخبه اتفاق افتاد. دریافت مجوز جایگزینی خدمت سربازی به صورت امریه پسادکتری هم از نقاط قوت عملکرد دولت سیزدهم بود، اما اقداماتی فراتر از اقدامات انجام شده به عزمی فزاینده نیاز دارد و برای پیشگیری از مهاجرت نخبگان باید همه دستگاه‌های کشور امکانات خود را بسیج کنند. به موازات تحقق این عزم ملی هم باید اصل ۳۰ قانون اساسی را اجرا و براساس آن دانشجویان تعداد نیاز تربیت کنیم.

توسعه کمی دانشگاه‌ها را که در سال‌های اخیر اتفاق افتاده، می‌توانیم حرکتی برای فرآیند شدن آموزش عالی در قشرهای مختلف بدانیم که امری مثبت تلقی می‌شود، اما این توسعه کمی از طرفی به افت کیفیت دانشجوی پذیری در سیستم آموزش عالی انجامیده که یک آسیب به شمار می‌آید و عملکردی مخالف اصل ۳۰ قانون اساسی داشته است. در جایگاه وزیر عتف چقدر به این معضل توجه کردید؟

یکی از برنامه‌هایی که وزارت عتف در دولت سیزدهم به آن توجه ویژه داشت، عملیاتی کردن طرح آمایش آموزش عالی بوده که برای ساماندهی بعضی از دانشگاه‌ها که خارج از اساسنامه توسعه پیدا کرده‌اند، پیش‌بینی شد. ما این طرح را مرحله به مرحله پیش بردیم و سعی کردیم توسعه براساس نیاز باشد؛ به‌گونه‌ای که هر رسته‌ای که تأسیس می‌شود، پیوست اشتغال داشته باشد. در عین حال تلاش کردیم رشته‌هایی که دانشجو کم دارد با ظرفیت آنها کاهش پیدا کرده، تغییر رویکرد داشته باشند یا برخی از دانشگاه‌ها ادغام شوند. این جدیت ما بر اجرای طرح آمایش با هدف جلوگیری از کاهش کیفیت دانشجوی‌پذیری اتفاق افتاده، اما در جریان این توسعه کمی اتفاق‌های مثبتی هم رخ داده که نشان می‌دهد ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها مغفول واقع نشده است. توسعه دانشگاه کردستان که به یک دانشگاه بین‌المللی تبدیل شده و در بسیاری از شاخص‌ها، دانشگاهی طراز اول محسوب می‌شود، از جمله این اتفاقات ارزشمند است.

شماره رافع انتقادات و نقایص آموزش عالی را مهم‌ترین هدف و رسالت خود عنوان کردید. در تحقق این هدف چقدر موفق بوده‌اید؟

همسوز کردن منافع ملی با منافع فردی در قوانین یکی از مطالبات عمومی از وزارت علوم بوده که ما به آن توجه ویژه‌ای داشتیم؛ به‌طوری که در هر قانونی که برای انتفاع گروهی از واجدان شرایط وضع می‌شود، آثار مثبت انگیزی آن را در سطح جامعه شاهد باشیم. ایجاد شفافیت اداری و برنامه محوری دانشگاه‌ها از دیگر نیازهای جامعه دانشگاهی بود که شرایط تحقق آن فراهم شده است. جایگزینی سیاست‌های انگزندی به جای روزمزدی اقدامی بود که در راستای افزایش انگیزه و بهره‌وری استادان و کارکنان دانشگاهی پیش‌بینی شد. استفاده از هوش مصنوعی و نهادینه کردن الزامات حرفه‌ای و اداری هم از مهم‌ترین رویکردهایی بود که توانستیم در این بازه ۳ ساله اجرایی کنیم. همچنین مقاله‌محور بودن از دیگر انتقادات وارد شده به وزارت علوم بود که در تدوین آیین‌نامه ارتقای اعضای هیأت علمی که قبلاً به مقالات، طرح‌های پژوهشی، طرح تحقیقاتی محصول دانش‌بنیان و... را نیز به‌عنوان ملاک‌های ارتقای استادان اضافه کردیم. مورد دیگری که به‌عنوان انتقاد مطرح می‌شد این بود که وزارت علوم برای تبدیل علم به تکنولوژی، ثروت و خدمت برنامه نداشت که خوشبختانه امروزه پارک‌های علم و فناوری فعالیتی چشمگیر دارند و تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان رشد کرده‌اند. به موازات فعالیت این پارک‌ها صندوق عالی علوم و فناوری را

چکیده

”

جذب و نگهداشت نخبگان از مهم‌ترین برنامه‌های تحولی دولت سیزدهم بود که در راستای تحقق آن آیین‌نامه‌ای را طراحی و اجرا کردیم. براساس این آیین‌نامه چند مسیر برای جذب نخبگان به‌عنوان اعضای هیأت علمی مؤسسات آموزشی و پژوهشی طراحی شد

”

یکی از برنامه‌هایی که وزارت عتف در دولت سیزدهم به آن توجه ویژه داشت، عملیاتی کردن طرح آمایش آموزش عالی بوده که برای ساماندهی بعضی از دانشگاه‌ها که خارج از اساسنامه توسعه پیدا کرده‌اند، پیش‌بینی شد. ما این طرح را مرحله به مرحله پیش بردیم

”

مورد دیگری که به‌عنوان انتقاد مطرح می‌شد این بود که وزارت علوم برای تبدیل علم به تکنولوژی، ثروت و خدمت برنامه نداشت که خوشبختانه امروزه پارک‌های علم و فناوری فعالیتی چشمگیر دارند و تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان رشد کرد.

”

زلفی گل معتقد است تحقق اصل ۳۰ قانون اساسی آفق و چشم‌انداز مسیر حرکت وزیران آینده‌رانیز روشن می‌کند و آموزش، پژوهش و برونداد هدفمند، نوآوری فرهنگی و ایجاد فرهنگ نوآوری، پرورش دانشجویانی فناور و نوآور، تولید خدمت، ثروت و سرمایه از مسیر دانش و ایجاد مرجعیت و دیپلماسی علمی برای دانشگاه‌های کشور راز و اولویت‌های عملکرد خود در مدیریت وزارت عتف عنوان کرد

عکس: همشهری/امیر رستمی

روایت اعداد

اقدامات عمرانی دولت سیزدهم در حوزه آموزش عالی

۳۴۲ پروژه عمرانی

با زیربنای تقریبی ۶۶۴ هزار مترمربع و اعتبار هزینه شده ۲۲۸ میلیارد تومان اجرا شده است.

۲۰۰ هزار واحد خوابگاه متاهلان

تفاهنامه احداث ۲۰۰ هزار واحد خوابگاه متاهلان بین وزارت عتف و وزارت شهرسازی منعقد شده است.

۳۰۱۲۰ مترمربع خوابگاه نوساز

بهره‌برداری از خوابگاه متاهلان با زیربنای ۳۰۱۲۰ مترمربع در سال ۱۴۰۲ اتفاق افتاده و مبلغ ۸۵ میلیارد تومان از سوی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی برای کمک به احداث خوابگاه متاهلان اختصاص پیدا کرده است.

۹ هزار و ۹۶۱ میلیارد تومان اعتبار

در سفرهای استانی دور اول و دوم هیأت دولت مبلغ ۹ هزار و ۹۶۱ میلیارد تومان اعتبار به حوزه آموزش عالی اختصاص پیدا کرد و به تصویب رسید.

۱۰۰۰ هکتار برای مسکن دانشگاهیان و استادسراها

حدود ۱۰۰۰ هکتار اطلاعات اراضی مازاد خارج از پردیس اصلی ۷۱ دانشگاه برای ساخت مسکن دانشگاهیان و استادسراها احصا و معرفی شد.